

Akdeniz Üniversitesi
Dumlupınar Bulvarı
07058 Kampus
Antalya/TÜRKİYE

Akdeniz Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Gerontoloji Bölümü

Özel ve Genel Yaşlı Tasavvurlarımız

Prof. Dr. İsmail Tufan

Çocuklar büyükannelerini ve büyükbabalarını genellikle çok severler. Bunun başlıca nedeni büyükanne ve büyükbabaların torunlarının her türlü isteğini (imkanları varsa) yerine getirmeleridir. Torunlar, onların yanında sonucundan korkmaya gerek duymadıkları şımarıklığı yapabilirler. Büyükanneler ve büyükbabalar, torunlar açısından risk almaya gerek kalmadan dilediği gibi davranabilmek anlamına gelmektedir.

Yetişkin insanlar hala hayatta olan veya artık hayatta olmayan büyükanne ve büyükbabalarını sınımsız duygularla hatırlar ve anarlar. İnsan genellikle ömür boyu büyükannesini ve büyükbabasını sever. Genellikle onları yaşlı etiketiyle anımsamaz. Onları hayatlarındaki önemli kişiler arasında sayar ve o şekilde de hatırlarlar.

İnsanların kafasında iki türlü yaşlı hayali dolaşır. Biri kendi büyükannesini ve büyükbabası ile alakalıdır. Diğeri genel yaşlı hayalidir. Sonuncunda normatif yaşlı tasavvurları belirleyicidir. Genellikle bu tasavvur birincisinden belirgin şekilde ayrılmaktadır. Kendi büyükanne ve büyükbabasını olumlu özelliklerle anımsarken, genel yaşlı tasavvurlarında olumsuzluk egemendir. Yaşlılar dikkatlice algılanmadan, değerlendirilmeden ve davranış biçimlerine bakılmadan, onlara belirli, çoğu negatif özellikler, davranış beklentileri ve rol beklentileri atfedilir.

Yaşlılık üzerine herkesin günlük teorileri vardır. Normatif kanaatlerin yanı sıra, insanın kendisi ile ilişkili kanıları, yaşlılık üzerine üretilen günlük teorilerde etkili olmaktadır. Yaşlı itibarıyla toplumda yaşlı olarak damgalanan bir kimse, kendisini yaşlı görmeyebilir veya normatif yaşlı tasavvurlarına uyum sağlayarak genelin görüşlerini destekleyen özelliklere, davranışlara ve rollere yönelebilir.

Özetle ifade ettiğim “yaşlılık tasavvurları”, sadece bugün değil, aynı zamanda yaşlanmakta olan toplumumuzun geleceği açısından da son derece önemlidirler. Çünkü yaşlıların durumu (sağlık, zindelik katılım vs.) git gide daha iyi hale gelmesine rağmen, yaşlılık hakkında negatif normatif görüşler ayakta kalmayı ve yayılmayı başarmaktadırlar. Bu yüzden bunlarla mücadele edilmesi şarttır.

Normatif yaşlılık tasavvurlarına etki etmenin çeşitli yolu yordamı vardır. Bunlar arasında en önemlileri, insanların henüz çocuk yaştan itibaren yaşlanma ve yaşlılık olguları konusunda doğru bilgilerle donatmak, ikincisi ise yaşlılık politikalarını yaşlının konumuna zarar vermeden, aksine onun sosyal saygınlığını vurgulayan tarzla tasarlanmasını sağlamaktır. Bu taleplerin veya beklentilerin yerine gelebilmesi için toplum olarak yaşlılığa ve yaşlı insana duyarlılığımızı arttırmamız gerekli görünmektedir. Bunu gerontolojik bilginin katkısıyla da başarabiliriz.

Akdeniz Üniversitesi
Dumlupınar Bulvarı
07058 Kampus
Antalya/TÜRKİYE

Akdeniz Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Gerontoloji Bölümü

Bundan şunu anlamamak gerektiğine dikkat çekmem gerekir: Yaşlıların toplumsal konumunu suni söylemlerle yükseltmeye çalışmanın hiçbir faydası olmayacaktır. Örneğin “yaşlıya saygı” söylemi, çok sık kullanılan ama içi boşaltılmış bir kavrama dönüşmüştür. Çünkü bir taraftan “yaşlıya saygı” derken, öte yandan yaşlıların toplum, politikaya, serbest zaman etkinliklerine ve diğer yaşam alanlarına katılımlarının önüne engel yerleştirmek, söylem ve icraat arasındaki tutarsızlığın daha fazla görünür hale gelmesinden başka bir fayda sağlamaz. Yaşlıların gerçek durumunu ne kadar gerçekçi bir şekilde tarif eder ve buna ne kadar gerçekçi açıklamalar getirebilirse, yaşlıları o kadar daha çok saygı duyulan kişilere dönüştürebiliriz. Böylece kendi büyükanne ve büyükbabamıza kayıtsız şartsız duyduğumuz saygıyı, toplumda genel anlamıyla yaşlıya duyulan saygıya dönüştürebiliriz.